

Број 12
Година II
Крушевац
05.12.2009.год.

БИЛТЕН

ПОЉОПРИВРЕДНЕ СТРУЧНЕ САВЕТОДАВНЕ СЛУЖБЕ

Сточарство

ПРИПРЕМА ОВАЦА ЗА ПРИПУСТ

Пре почетка припусна сезоне овце се морају довести у добру приплодну кондицију. То се у нашим условима постиже углавном интензивнијом исхраном најмање 3 недеље пре почетка парења. Потребно је да у том периоду овце добију на тежини бар 3 до 5 килограма. Ако се овце музу било би добро да се засуше бар 3 – 4 недеље пре припуста. Побољшањем кондиције осигураће се интензивније мркање, краћи период мркања, овулираће и оплодиће се већи број јајних ћелија а може се добити и до 20% више јагњади. Овце се држе на квалитетној паши, а у недостатку обавезна је прихрана 200 до 400 грама овса или јечма дневно. Обавезан је опрез да се овце не претове.

Посебна пажња се мора посветити припреми овнова за припуст. То мора трајати бар два месеца пре почетка припуста. Овнови се морају држати одвојено од оваца и добро хранити. Храна мора бити богата **беланчевинама, минералним материјама (Са, Fe), витаминима (А, Д, Е)**.

Најбољи ефекат се постиже напасањем на квалитетним пашњацима уз обавезну прихрану концентрованим хранивима и то на почетку са 250 грама уз постепено повећање количине, тако да почетком сезоне парења то износи 1,3 ккилограма концентрованих хранива. У сврху побољшања полне активности овновима се даје **наклијали јечам или овас (витамин Е), мрква, па и свежа јаја**.

У савременом овчарству овнови се највише држе напољу, не само лети, већ и зими. Ако се превише држе у овчарнику, овнови ће постати неактивни, јер се неће довољно кретати, и ваздух им је загађен. Отуда овнове треба држати у зесобном овчарнику, или делу овчарника, из кога могу излазити у испуст, и тако бити на ваздуху.

Приплодним овновима обавезно треба прегледати папке и оне који су прерасли и продужени обрезати. То условљава нормално кретање и скакање у сезони парења оваца, тако да је код оних са прераслим папцима, оплодна моћ мања. Ован који улази у приплод мора бити: **здрав, добро развијен, живахан, мало агресиван**.

Пре почетка сезоне парења овнови се ошишају по трбуху, око препуцијума и око очију. Када се парење изводи лети, а нарочито у топлијим пределима, овнове треба потпуно ошишати, јер повећана телесна температура, а нарочито скротума, утиче на слабу плодност овнова. Овнови се држе у приплоду 5 – 8 година, зависно од њиховог квалитета и самог циља одгајивача оваца. Квалитетнија грла се држе и искоришћавају све дотле док дају квалитетно потомство. Код раностасних раса оваца, које се гаје за месо, овнови се замењују раније и краће се држе у приплоду, док се код касностасних раса оваца држе дуже у приплоду.

Дипл.инж. Бобан Росић

НАЈЧЕШЋИ МЕТАБОЛИЧКИ ПОРЕМЕЋАЈИ КОД КРАВА

Организам краве која производи млеко има врло велике потребе у храњивим материјама, зато је производња млека праћена оболењима кржава због различитих грешака у исхрани.

Најчешћи поремећаји при неправилној исхрани су:

Надун

Настаје због нагомилавања сувишних количина гасова у току варења хране. Код говеда изостаје подривање и гасови се брже нагомилавају него што се подривањем избацују. Надун код говеда на паши кога изазивају луцерка, разне врсте детелина и друге легуминозе, може се спречити ако се говедима пре изгона на такву пашу даје одређена количина сувих кабастих хранива. Нарочито је опасна млада, сочна и влажна паша већине легуминоза. У односу на пашу, покошена зелена маса легуминоза мање је опасна. Врло је битно постепено навикавање говеда на биљке које изазивају надун. Код благих надуна добра мера је масирање леве стране бурага и кретање грла. У тежим случајевима надуна сондом се испуштају гасови из бурага и тако смањује њихов притисак. У најтежим случајевима надуна, неопходно је извршити трокирање (бушење) бурага. За лечење надуна потребно је звати ветеринара.

Кисела индигестија бурага

Настаје при наглум преласку кржава са кабастих оброка на оброке са великим учешћем зрна житарица на преобилну количину киселе силаже. Тада долази до закишељавања садржаја бурага и престанка покретања зидова бурага и сам бураг престаје да ради. Оболела грла имају пролив, стомачне тегобе и испољавају знакове болести. У оваквим случајевима треба смањити количину концентрованог дела у оброку и прећи на оброке са већим садржајем кабастих хранива. У тежим случајевима неопходна је помоћ ветеринара.

Дислокација сиришта

Настаје при недовољној испуњености бурага и у недостатку кабастих хранива у оброку. Такође, узрок може бити и ако се засушене краве хране великим количинама зрнасте и концентроване хране. Кад дође до овог поремећаја, краве слабо једу, мршаве и настаје општа слабост грла. У оваквим случајевима ако дође до опоравка грла под надзором ветеринара, потребно је у оброк укључити више кабастих хранива, као што су сено, паша и др.

Синдром дебелих кржава

Карактеристичан је за краве које су сувише угојене. Јавља се неколико дана иза телења, кад краве изгубе апетит, јавља се општа слабост организма и краве су подложне различити инфекцијама. Јетра има умањену функцију због нагомилавања лоја. Овакво стање је за време и после телења праћено и другим поремећајима, као што је дислокација сиришта, задржавање постелице и упала материце, маститис и др. Превентива је правилна и контролисана исхрана.

Млечна грозница

Јавља се за време телења и одмах након тога. У ствари, везана је за почетка лактације. Тада долази до смањења садржаја калцијума у крви кржава. Краве губе апетит, несигурно стоје и коначно када легну не могу да устану. Веома је важно да краве након телења добијају довољно калцијума са храном. Али треба знати да сувише калцијума у периоду засушености може довести до млечне грознице.

Оток вимена

Обично се јавља у време телења а понекад се може јавити пре телења и направити озбиљан проблем. Најчешће се јавља код првог телења, мада се може јавити и код старијих крава високе млечности. Виме је на додир прилично болно. Постоји мишљење да исхрана великим количинама концентрата или кукуруза три недеље пре телења може довести до изражене појаве отока. Такође је битно не давати сувишне количине соли у оброку у период пре телења. Оток вимена обично не представља већи проблем и често ће проћи без ветеринарског третмана али је потребно истовремено измучивање и масирање вимена са умереним кретањем грла. У озбиљним случајевима потребна је интервенција лекара.

Кетоза

Представља оболење високо млечних крава када долази до опадања садржаја глукозе у крви, наглог губљења телесне масе и опадање млечности. Обично се јавља 10 до 30 дана иза телења. Ако повећане потребе крава у храњивим материјама након телења нису подмирене у правилно избалансираном и састављеном оброку, краве тада користе своје сопствене масти да би надокнагле недостатак енергије. Ако се коришћење сопствених масти одвија сувише брзо, јетра не успева да до краја трансформише масти, него се оне нагомилавају у јетри и долази до развоја симптома кетозе када се кетонска тела нагомилавају у крви а затим у мокраћи и млеку. Први знаци оболења могу се запазити десетак дана након телења. Краве оболеле од кетозе губе апетит, прво одбијају концентрат, па сено, нагло мршаве, нагло им пада дневна производња млека и из носа је присатан мирис на ацетон. Ако се закасни на лечењу, нагомилавају се масти у јетри и грло на крају може угинути. Лечењем се подиже ниво шећера у крви додавањем глукозе и лечење ради ветеринар. Значи, потребно је знати да сувишне количине телесне масти код крава у време телења, тако рећи обавезно, имају за последицу губљење апетита, када долази до мобилизације сопствених масти. Због тога је кравама после телења морају обезбедити укусна кабаста хранива и потребну и количину концентрованих хранива.

Дипл.инж. Драган Гуњак

Воћарство

САДЊА ВОЊАКА

- Време садње

Саднице воћа могу се садити у току периода мировања од опадања лишћа у јесен па све до кретања вегетације у пролеће. Најчешће се то ради у току јесени и пролећа док се зимски период избегава због могућности оштећења садница јаким зимским мразевима. У нашим условима јесења садња је боља од пролећне јер при јесењој садњи саднице воћака одмах из растила одлазе на стално место. У току јесени и зиме пресеци на жилама срашћују и образују се нове жиле, тако да воћке у пролеће почињу нормално да расту. Јесења садња обезбеђује већи проценат примљених садница у односу на пролећну садњу.

- Техника садње

Техника садње подразумева непосредну припрему земљишта и садница, као и саму садњу. Риголована (изорана) површина се тањирачама поравна и иситни две недеље пре садње. Након тога се површина размери и обележе се садна места. Непосредно пред садњу се ископају јаме величине такве да се у њих несметано може сместити коренов систем садница. Јаме се могу копати ручно-ашовом или машински (тракторске или моторне бургије). Машинско копање јама може се применити само на лакшим и сувљим земљиштима, јер се на тежим, влажним и збијеним ствара непробојан зид који отежава раст кореновог система – слика 1.

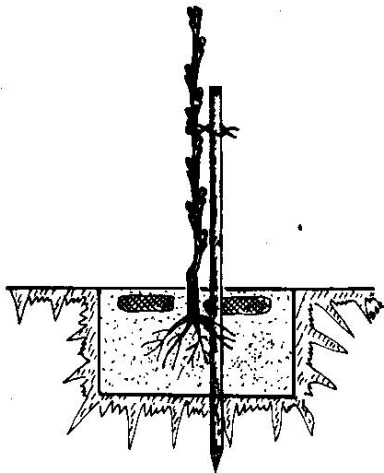

Коренов систем садница се пред садњу орезује на тај начин што се одстране сви трули и повређени делови, а остали делови корена мало скрате. Рез маказама треба да буде оштар и раван јер ће тако брже доћи до срастања. Да би се побољшао пораст корена и пријем садница, жиле се непосредно пред садњу могу потопити у ретку смешу воде, земље и говеђег сајњака.

Припремљена садница ставља се у јаму тако да жиле буду правилно распоређене на све стране. Нарочито треба обратити пажњу на дубину садње. Саднице воћа се саде на истој дубини на којој су биле у растилу. То место се на садници лако препознаје по боји корена на кореновом врату јер је део саднице који је био у земљи светлије боје од оног изнад земље. Предубоко посађене саднице могу да се осуше, да преживе али да не рађају или да слабо рађају. Негативне последице предубоке садње нарочити долазе до изражаја на тешким, влажним и хладним земљиштима.

Када се правилно одреди дубина садње, корен саднице се покрива ситном, умерено влажном и плодном земљом. Садница се неколико пута благо протресе да би се попуниле празнине између жила. Потом се набаца још један слој земље и одмах добро нагази. У току сдње изводи се ђубрење згорелим стајњаком, с тим што се мора обратити пажња да стајњак не дође у непосредан додир са жилама јер може да изазове труљење. Зато се препоручује да се жиле покрију слојем земље дебелим најмање 5 cm, да се преко тога разбацају две до три лопате згорелог стајњака и све то покрије слојем земље. Сваку посађену садницу обавезно залити са 10 литара воде. Пошто земља упије воду, на површини око саднице се набаца и распореди тањи слој земље у облику чиније.

Уколико воћњак није заштићен оградом од жице, сваку посађену садницу треба одмах заштитити од дивљачи разним приручним материјалима (картон, пластичне фолије, пластичне флаше, изолационе мрежице и др.) или мрежицама посебно направљеним за ову сврху. Заштита од мишева и волухарица обавља се постављањем маца од цинк-фосфида и то само у отворене – насељене рупе. Прекраћивање садница на одређену висину ако је то потребно, треба извести у пролеће пред кретање вегетације.

- ИЗГЛЕД ПРАВИЛНО ПОСАЂЕНЕ САДНИЦЕ
СА ПРИТКОМ КАО ПОТПОРОМ

Саветодавац за воћарство и виноградарство
Дипл.инж. Момир Недић

Заштита биља

ПРАВИЛНА ПРИМЕНА ПЕСТИЦИДА

Пестициде обавезно употребити рационално тј. постићи максималну ефикасност са што мањом опасношћу по здравље људи, животиња и загађење животне средине.

Најчешће грешке у примени пестицида настају код:

- времена примене пестицида
- количине примене пестицида
- избора пестицида

Време примене зависи од:

- временских услова
- врсте пестицида
- каренце пестицида

Време примене **хербицида** зависи и од фазе пораста усева, као и фазе корова који се третирају.

Количина пестицида:

- за сваки пестицид тачно је одређена потребна концентрација или доза примене која се мора обавезно поштовати
- **концентрација** је количина пестицида на 100 литара воде
- **доза пестицида** је количина пестицида на јединицу површине (1 ха)
- да би употребили потребну количину пестицида, морамо знати колико прскалица којом радимо троши воду на јединицу површине (1 ха)

Избор пестицида зависи од:

- биљних болести, штеточина или корова које желимо сузбијати
- усева које третирамо
- дужине каренце пестицида

Пестициди (средства за заштиту биља) **су отровни за људе и животиње** па се приликом рада са њима мора спроводити низ заштитних мера:

- пестициде чувати под кључем
- приликом рада са пестицидима обавезно користити заштитну опрему
- током рада са пестицидима не пушити, пити, јести, а након рада добро опрати руке
- празну амбалажу пестицида спалити или закопати на одређена места ради заштите животне средине

ОБАВЕЗНО

- пре куповине пестицида саветовати се са стручњаком за заштиту биља
- пре примене пестицида прочитати упутство о примени

ЗИМСКО ПРСКАЊЕ ВОЂАКА И ВИНОВЕ ЛОЗЕ

Зимско прскање вођака заузима значајно место у комплексној заштити вођака и винове лозе. Ово прскање није потребно обављати сваке године.

Када се изводи?

- изводи се у периоду мировања вегетације, тј. од опадања лишћа па до почетка кретања пупољака (фенофаза пуцања пупољака)
- температура ваздуха за време извођења зимског прскања треба да је изнад +5°C
- прскати по мирном времену, без ветра и падавина (ако на вођкама има снега прскање не изводити)
- коштичаво воће, малину и купину треба прскати нешто раније, јер вегетација починје раније него код јабучастог воћа
- пре извођења овог прскања, а да би било што успешније воћна сабла треба припремити за то (орезати воћна стабла, остранили суве и полусуве гране, ако је могуће састругати кору са дебла)

Шта се сузбија?

- Зимским прскањем у знатној мери се смањује потенцијал презимљујућих форми штеточина и проузроковача биљних болести, чиме се смањују издаци у редовној заштити у току вегетације
- Иначе штеточине презимљују у различитим развојним облицима – стадијумима
- Сузбијају се **лисне ваши, крушкина бува, штитасте ваши, смотавци пупољака, глоговац, жутотрба, мољци, губар, гриње и др.**

- Исто тако, смањује се потенцијал проузроковача биљних болести и коврцавост листа брескве, рогач шљиве, чађава краставост јабуке и крушке, шупљикавост лишћа коштичавог воћа, монилију и др.

Како се изводи зимско прскање?

- квалитет прскања постже се обилним прскањем, односно купањем свих грана и гранчица, идући од врха ка доњем делу круне стабла.
- Врло је битно да препарат – пестицид доспе на све делове стабла

Који се препарати препоручују?

- за презимљујуће форме штеточина у циљу сузбијања препоручују се препарати на бази минералних уља: **GALMIN, BELOL, BELO ULJE** у концентрацији 3% за коштичаво, а 4% за јабучасто воће
- за смањење инфекционог потенцијала биљних болести које презимљују на стаблу воће, треба користити препарате на бази бакра: **BLAUVIT, CUPROXAT, FUNGURAN-OH, BAKAR OKSIHLORID, KUPRABLAU-WP**
- иначе, ови препарати на бази бакра, могу се комбиновати са препаратима на бази минералног уља, у циљу истовременог сузбијања проузроковача биљних болести и презимљујућих форми штеточина
- такође, може се применити и препарат **CRVENO ULJE** (комбинација минералног уља и бакра) у концентрацији 2-3% у фази мировања вегетације
- у време кретања вегетације, треба смањити концентрацију код јабучастог воћа 1,5% (мишје уши), код коштичавог воћа 1% (бубрење пупољака) и код винове лозе 2% (вунасти пупољак)

НАПОМЕНА

Сви препарати су отровни за људе, животиње, рибе и пчеле. Потребно је придржавати се препорука произвођача о примени препарата, као и мера предострожности уз обавезно коришћење потпуне заштитне опреме како приликом припреме чорбе за прскање, тако и за време извођења прскања.

Дипл.инж. Драгољуб Милосављевић